

1 Pita Pita beleñ asaŋ meheñde kayyinj

1 Be, nebe aposel Pita, Yesu Kristuyen mere basaŋ al. Ne beleñ deñ alya bereya Pontus naŋa, Galesia naŋa, Kapadosia naŋa, Esia* naŋayabe Bitinia naŋaya bana goŋ haŋ mar kura Al Kurun beleñ basiŋa dirthiŋ hitte asaŋ gago kaŋ hime. Deňbe naŋatiŋ wor po yubul teŋ kuŋ albak yara hitiŋ haŋ.

2 Deňbe Adoniniŋ Al Kurun beleñ po nere henayıŋ yeŋ nurde bikkeŋ basiŋa diryiŋ, irde Holi Spirit beleñ Al Kurun diliŋde al wukkek wor po diryiŋ. Go diryiŋ gobe kame Yesu Kristuyen mere gama irke darim beleñ po mata buluŋtiŋ halde wukkek diryen goke teŋ gogo basiŋa dirde wukkek diryiŋ.

Ninjeb Al Kurun beleñ buniŋeŋ dirde igin igin dirde bitiŋ yisikamke igin heŋ heŋ gobe deň hitte kurun wor po hiwoŋ yeŋ gusuŋaŋ irde hime.

Al Kurunya hugiŋeŋ heŋ heŋ mata niŋ doyan heŋ hityen

3-4 Be, Al Kurunbe buniŋeŋ wor po dirdeb neŋ gayen yiŋeŋ diliŋde al gergeŋ diryiŋ. Gwahade geb Yesu Kristu kamtiŋde mat huwaryiŋ go nurdeb neŋ wor kame gwahade titek yeŋ doyan heŋ hityen gobe hubu ma hiyyen. Irde kame Al Kurunyen det kurun gote miŋ mar hetek hite. Be,

* **1:1:** Esia naŋa gobe gayenter niŋ Esia naŋa kurun goke ma yiňiŋ. Gayenterbe Turki ineŋ hanjen.

Al Kuruňyen det kame nende henayin gobe epte ma buluň henayin, bida ma henayin, irde hubu ma henayin. Det gobe kame nej dunen yeň Al Kuruň beleň gasuňmijde yerde doyan yirde hi. Goke Doyaň Al Kuruňniniň Yesu Kristuyen Naniň Al Kuruňbe turun wor po irde hitek.

⁵ Denjebe yeň ge dufaytiň saňiň iramiň geb, al buluň beleň buluň dird dird beljeň goyen Al Kuruň beleň tareňmijde pet teň hi. Irde dumulgaň tiyen yeň nurde hi. Dumulgaň tiyen yeň nurde hiyen gobe nalu funaňde gab kawan po forok yiyyeň.

⁶ Niňgeb goke teňbe amaňeň wor po nurde haň. Gayenterbe kanduk kurayen kurayen yeneň haň gega, goke ma nurde amaň heň haň. Goyenpoga kanduk gobe ulyaňde ma hinayin.

⁷ Kanduk gobe deň beleň Yesu Kristu niň dufaytiň tareň irtiň goyen fudinde wor po ma da-hade goyen kawan heň heň niň forok yeň hanýen. Be, gol hora fudinde wor po teň teň niňbe kakde kumga teň hanýen. Gega gol fudinde wor po go manaj kamebe hubu hiyyen geb, Al Kuruň diliňde det kuruň moň. Goyenpoga Yesu niň dufaytiň saňiň ird ird gobe kanduk yeneň gab tareň hiyyenbe Al Kuruň diliňde det kuruň wor po, gol fudinde gote fołek. Niňgeb dufaytiň tareň goyen igin wor po ird ird niňbe ultiňde kanduk kurayen kurayen gogo forok yeň hanýen. Irkeb gwahade heň kuň kuň kame Yesu Kristuyen alya bereya megen haň mar kuruň gayen hitte forok yeň yeň natureb turuň dirde deňtiň turňuň yaň dirde isoka diryen.

⁸ Denjebe Yesu ma kenamin gega, yeň ge amaňeň

wor po nurd unen hanjen. Gayenter wor go ma keneñ han gega, yen ge dufaytin sanjin irdeb goke amanen wor po nurde hanj. Amanen nurde hanj gobe kurun wor po geb, epte ma gwahade kura yen tagalnayin.

⁹ Gobe dufaytin yen ge tareñ irtin gote murungem tetek yen nurdeb gogo aman wor po hen hanj. Dufaytin yen ge tareñ irtin gote murungembe Al Kurun beleñ dumulgañ tiyyen gogo.

¹⁰ Be, Al Kurun beleñ alya bereya yumulgañ teñ teñ gobe daha mat kura forok yiyyen yen mere basan marmin porofet beleñ goke ug po dufay hen sari kerde hinhan. Mel gobe Al Kurun beleñ buniyen dirde igin igin dird dird goyen deñ hitte forok yen yen goke tagalde hinhan. Irkeb wañ wañ nende nature gago forok yirin.

¹¹ Irde Yesu Kristu kanduk bana heñ gab deñem turñun yañ hiyyen goyen Yesu Kristuyen Holi Spirit beleñ mel go bana heñ momoñ yirde hinhan geb, mata gobe daha naña forok yiyyen irde daha mat forok yiyyen yen nañkeneñ hinhan.

¹² Mel gobe mata goyen goke tagalde hinhan gega, mata gobe yen hinhanya goyenter forok yen yen ge moj, kame kame deñ hitte forok yiyyen yen Al Kurun beleñ yinyin. Ningeb go mata gobe gayenter Yesu niñ yitiñ mere igin goyen tagal tagal mar beleñ Holi Spirit Al Kurun hitte mat watin gote sanjinde saba dirde hike nurde hanjen go goyen. Al Kurunyen miyon wor mata kurun goyen daha mat forok yiyyen goyen kentewon yen nurde hanj.

Al Kurun diliñde wukkek hinayıñ yen hoy diryin

13 Niñgeb mata igin teñ teñ ge hugiñen dufaytiñ gitik irde ep irde ga hinayinj. Irde ultinjde po aman hetek dufay fole irde hinayinj. Irde kame Yesu Kristu wayyen goyenter buniñen dirde igin igin diryen goyen goke po doyañ henj hinayinj.

14 Deñbe Al Kurunyen dirñen weñ hitin hanj geb, mereminj gama irtek po hanj. Niñgeb bikkeñ Yesu ma nurd uneñ hinhanya dufay buluñ bitinj bana forok yeke go po gama irde hinhan mata goyen yubul po tinayinj.

15 Irde deñ hoy diryinj al gobe wukkek wor po geb, mata teñ hinayinj kurunj gobe diliñde mata wukkek po teñ hinayinj.

16 Gobe Al Kurunyen asanje, “Nebe wukkek hime geb, deñ wor wukkek henj hinayinj,” yitin hi geb, gago mata wukkek teñ hinayinj dineñ hime.

17 Be, Adoniniñ Al Kurunbe al megen hanj kurunj gare mata dahade titinj goyen murunjem wor gwahade po yunenj hiyen. Al kurabe iginj yirde, munaj kurabe buluñ yirde ma teñ hiyen. Deñbe Al Kurunj gwahade goyen dolonj irde mere irde hanj geb, megen garbe albak yara belñenj po hite yenj nurde heñya Al Kurunj palap irde kafura irde henj ga hinayinj.

18 Asetinj yago megen gar heñyabe mata miñ miñmonj teñ hinhan. Irde mata gobe basanj basanj wañ wañ deñ wor goyen po teñ hinhan. Goyenbe bana gonj mat dad sinja diryinj albe Al Kurunj yenj nurde hanj geb, gago palap irde kafura irdeya ga hinayinj dineñ hime. Fudinde, deñbe henj heñtij miñ miñmonjde mat dumulganj tiyyinj al Al Kurunbe gol horaya silwa horaya hugiñen hitek

moŋ gote tareŋde ma dumulgaŋ tiyyiŋ.

19 Gwaha titŋeŋbe Yesu Kristu Al Kurunyen sipsip al diriŋ dirŋeŋ uliŋde merem moŋ irde mata buluŋ miŋmoŋ gote darim wok irde kamyiŋ go hende huwarde dumulgaŋ tiyyiŋ. Niŋgeb darimiŋ wok irde kamyiŋ gobe det kuruŋ wor po yeŋ nurde hityen.

20 Yesu Kristube naŋkiŋya megenja ma forok yekeya bikkeŋ Al Kuruŋ beleŋ meteŋ goke basiŋa iryiŋ. Goke teŋbe nalu funaŋ beleŋ heŋ hi gayenter gayen deŋ ge teŋbe Yesu go teŋ kerke megen gar kateŋ kawan forok yiriŋ.

21 Niŋgeb Yesu hitte matbe Al Kuruŋ niŋ dufaytiŋ tareŋ irde haŋ. Al Kurunye Yesu kamyiŋde mat isan hiriŋ irde deŋem turŋuŋ yan iryiŋ goyen fudinde yeŋ nurde dufaytiŋ sanŋiŋ irde haŋ. Deŋbe gwaha mat Al Kuruŋ niŋ hekken nurdeb kame yeŋ beleŋ igiŋ igiŋ diryen goke doyaŋ heŋ haŋ.

22 Be, deŋbe Al Kurunyen mere fudinde po gama irde dindiken Al Kuruŋ diliŋde wukkek irde hanjen geb, bitiŋde mat fudinde wor po kadtin ge amaneŋ nud yuntek haŋ. Niŋgeb bitiŋde mat wor po dindiken uliŋ kadom amaneŋ nud gunen teŋ hinayiŋ.

23 Gobe Al Kurunyen mere gwahader hitiŋ hubu ma hiyyen gote tareŋde deŋ goyen yingende diliŋde sopte kawaŋ heŋ al gergeŋ hitiŋ yara haŋ geb, gago dineŋ hime. Al Kurunyen mere gobe biŋge muyken yara, goyenpoga bida heŋ buluŋ hetek moŋ, hugiŋeŋ hitek gore deŋ bana meteŋ tikeb gogo Al Kuruŋ diliŋde al gergeŋ haminj.

24 Be, gwahade hamiŋ goke Al Kuruŋyen asaŋdebe gahade katiŋ hi:

“Megen niŋ mar kuruŋ gabe gunguwi algup nen hanjen yara.

Irde deňem turŋun yaŋ gobe det fugala wok yeŋ kateŋ hanjen go gwahade teŋ hanjen.

25 Gega Doyaŋ Al Kuruŋyen merebe hugiŋeŋ gwa-hader hiyen,” yitiŋ hi. *Aisaia 40:6-8*

Be, Al Kuruŋyen mere gobe Yesu niŋ yitiŋ mere igiŋ neŋ beleŋ deň hitte tagalde hinhet go goyen.

2

1 Niŋgeb dufay buluŋ kurayen kurayenya usi mereya gobe tumŋaŋ yubul po tinayin. Mata iginjbe hende hendem po ma teŋ hinayin, kadtin iginj mat hike yenenbe danin neŋ gwahade moŋ yen bearar ma teŋ hinayin. Irde mere buluŋ mat kurayen kurayen ma teŋ hinayin.

2 Diriŋ besare niŋ beleŋ mamu niŋ nurde hanjen gwahade goyen po, hugiŋeŋ Al Kuruŋyen mere nurtek po dirde hiyen. Gogab mata gwa-hader teŋbe tareŋ heŋ Al Kuruŋ beleŋ dumulgaŋ titin bana goŋ po heŋbe Yesu gama ird ird matare parguwak yara henayin.

3 Deňbe Doyaŋ Al Kuruŋbe igiŋ wor po goyen dindiken keneŋ bebak titin han geb, mata gwa-hader teŋ hinayin.

Yesube hugiŋeŋ heŋ heŋ Hora

4 Be, Yesu Kristube gwahader hitin Hora geb, dufaymiŋ hoyan hoyan ma irde hugiŋeŋ saninj dirde hiyen. Yeŋbe al beleŋ igiŋ ma nurd uneŋbe

pel iraminj gega, Al Kurunj beleñ teñbe meteñ iginj wor po unyinj. Deñ wor yeñ hitte wanþbe

⁵ yeñ yara hugiñen hitek hora hitinyen hanj. Irkeb Holi Spirityen tareñde Al Kurunj beleñ gabu dirde yinjen hitek ya irde hi. Irdeb Al Kurunj dolon ird ird mata doyañ mar wukkek wor po dirkeb Holi Spirityen tareñde dindikeñ Al Kurunj galak irke aman hetek det yara heñ galak irkeb Al Kurunj beleñ amanen nurde hi. Gwaha teñ hanjen gobe Yesu Kristu beleñ faran durde hikeb gwaha teñ hanjen.

⁶ Goke teñbe Al Kurunyen asanđde gahade katinj hi:

“Ga nurnañ.

Ne beleñ Saion* bana gonj hora kura kerenj.

Hora gobe tola kahalte niñ yara, bikken basinjä irde delner iginj wor po irmiriñ.

Ningeb al kura yeñ ge hekkeñ nuryenjbe epte ma memya hetek hinayinj,” yitiñ hi. *Aisaia 28:16; Efesus 2:20*

⁷ Ningeb deñ hora goke dufaytiñ sanjin irtiñ marbe hora goyen iginj wor po yeñ keneñ hanj. Goyen-poga yeñ ge dufaymiñ tareñ ma irde hanj marbe iginj yeñ ma keneñ hanj. Goke Al Kurunyen asanđde gahade katinj hi:

“Ya yird yird mar beleñ iginj moñ yeñ nurde pel iraminj hora goyen al hoyan beleñ teñ go hende ya tareñ wor po iryinj,” yitiñ hi. *Tikinj 118:22*

⁸ Irde,

* **2:6:** Deñem kurabe Yerusalem taun.

“Hora kura al beleñ kukuhuk yurde yakteñ gasa yiryenj.

Hora kuruñ kura gore yirke al yakteñ gasa yiryenj,” yitiñ hi. *Aisaia 8:14-15*

Ningeb yitiñ gwahade po mel gobe Yesuyen mere ma gama irdeb gogo yakteñ gasa yirde hiyen. Mel go gwaha teñ hanjen gobe Al Kuruñ beleñ gwahade po teñ hinayinj yenj bikkenj dufay kirjinj goyen po gama irde hanjen.

⁹ Goyenpoga deñbe Al Kuruñ beleñ basinjä diryinj. Doyan Al Kurunyen mere po gama irde Al Kuruñ dolonj ird ird mata doyan mar pris deñem yan wor po hitinj hañ. Irde Al Kuruñ diliñde wukkek hitinj hañ. Gobe Al Kuruñ beleñ mata bulunyen kidoma bana mat hoy dirde dadeb matamij hulsi yara wukkek wor po goyen bana diryinj mata turnuj yan goke tagalnayinj yenjbe gogo basinjä diryinj.

¹⁰ Bikkenjbe deñ goyen yende alya bereya ma hinhan. Gega gayenterbe yende alya bereya hitinj hañ. Bikkenjbe Al Kurunyen bunijenj dufay bana ma hinhan gega, gayenterbe Al Kurunyen bunijenj dufay bana hañ.

¹¹ Be, kadne yago, deñbe megen garbe al minj hoyan nañña hoyanje mat watinj yara hañ. Ningeb gago sañnj po mere dirde hime: mata bulun titek dufay bulunbe mata iginj titek dufaytinj goya huginenj arde haryen geb, dufay bulun gobe pel po irde hinayinj.

¹² Irde deñ hañ nañña bana goñ Al Kuruñ ma nurde unenj hañ mar diliñde mata iginj po teñ hinayinj. Gogab matatinj iginj goyen yeneñbe

kun̄ kun̄ kame nalu funaŋde Al Kuruŋ wakeb den̄ ge teŋ Al Kuruŋ deňem turŋuŋ yan̄ irnayin̄. Haŋkapyabe matatiŋ goke keŋkelə bebak ma teŋbe, “Mata buluŋ teŋ haŋ,” dineŋ merem yan̄ dirde hinayin̄ gega, kamebe bebak tinayin̄.

Yesuyen alya bereyat mata igiŋ

13 Be, Doyaŋ Al Kurunteŋ ge teŋbe haŋ bana gon̄ niŋ doyaŋ mar yirtiŋ kuruŋ gote mere nurde hinayin̄. Irde naŋa kuruŋ doyaŋ irde hiyen al deňem yan̄ wor po gote mere nurde hinayin̄.

14 Irde gote meteŋ mar deňem yan̄ gote mere wor nurde gama irde hinayin̄. Go mar gobe mata buluŋ teŋ haŋ mar gote murunjem buluŋ yunen̄ hinayin̄, irde mata igiŋ teŋ hinayin̄ marbe igiŋ igiŋ yirde hinayin̄ yen̄ doyaŋ almiŋ beleŋ hulyan̄ yiryin̄ geb, meremiŋ nurde hinayin̄.

15 Al Kurunyen dufaybe al kura dufaymiŋ kukuwamŋeŋ mar beleŋ matatiŋ igiŋ goyen yeneŋbe keŋkelə ma nurde mali mere teŋ hanjen̄ mata goyen bada po henayin̄ yen̄ nurde hi geb, gago doyaŋ martiŋde mere nurde hinayin̄ dineŋ hime.

16 Deňbe Al Kurunyen dirŋen̄ wen̄ geb, du-faytiŋde dahade kura nurdeb igiŋ ala teŋ hinayin̄. Gega, “Neŋbe igiŋ ala titek,” yen̄ nurdeb mata buluŋ wor igiŋ ala titek yen̄ ma nurde hinayin̄. Gwaha titŋeŋbe Al Kurunyen yufukde po heŋ meremiŋ po gama irde hanjen̄ mar henayin̄.

17 Irde al hoyan̄ tumŋaŋ palap yirde hinayin̄. Kadtiŋ Yesuyen alya bereya niŋ amanjeŋ nud yunen̄ hinayin̄. Al Kuruŋ palap irde kafura

irde hinayinj. Irde naŋa kurun gate doyaŋ al, gabmanyen doyaŋ al kurun palap irde hinayinj.

18 Be, deŋ meten marbe doyaŋ martiŋ yufuk bana heŋ palap yirde hinayinj. Doyaŋ martiŋ kurabe igiŋ igiŋ dirde deŋ ge nurde hanjen, munan̄ kurabe buluŋ buluŋ dirde hanjen goyenbe tumnjan̄de palap yirde hinayinj.

19 Fudinde, deŋ beleŋ Al Kurun niŋ dufay heŋ mata teŋ hike goke doyaŋ martiŋ beleŋ buluŋ buluŋ dirke kanduk bana hinayinjbe deŋ beleŋ tetek kanduk moŋ gega, kanduk go teŋ hinayin geb, Al Kurun beleŋ goke guram dirde tareŋ diryenj.

20 Gega mata buluŋ teŋ hike goke buluŋ buluŋ dirke kanduk bana hinayinjbe Al Kurun beleŋ igiŋ gote murungem dunyeŋ? Hubu wor po! Gobe kanduk bana hitek po hinayinj. Goyenpoga mata huwak teŋ heŋya kanduk yeneŋ hinayin gega, mukku ma teŋ goya goya tareŋ heŋ hinayinjbe Al Kurun beleŋ goke teŋ guram dirde saŋiŋ diryenj.

21 Be, Yesu Kristu wor deŋ ge teŋ uliŋ misiŋ katyiŋ goyen deŋ wor matamiŋ gama irde igiŋ kanduk bana hinayinj yenjbe gogo mata goyen dikala diryinj. Niŋgeb deŋ goyen mata igiŋ teŋ heŋya kanduk bana heŋ heŋ gobe Al Kurun beleŋ goke hoy diryinj geb, gogo kanduk bana hanjen.

22 Fudinde, yenjbe mata buluŋ kura ma titiŋ, irde mohonjde mat usi ma teŋ hinhin. *Aisaiia 53:9*

23 Yesu Kristu buluŋ buluŋ iramiŋ mar beleŋ nanyan̄ buluŋ wor po iramiŋ gega, wol ma hiriŋ. Irde buluŋ buluŋ irke kanduk kinyinj gega, kame wol heŋ buluŋ gwaha gwaha direŋ ma yinyinj.

Gwaha titneñbe mata iginja buluña huwak mat yineñ yineñ al Al Kurun̄ haninde po kandukmin̄ goyen kiryiñ.

24 Yeñbe nende mata buluñ halde pasi ire yeñbe yinjeñ uliñde mata buluñ goyen yadeb kuruse hende kamyiñ. Go tiyyiñ gobe neñ gayen mata buluñ goyen yubul po teñ mata huwak po teñ hinayiñ yeñbe gogo tiyyiñ. Denbe uliñde dagim yan irtiñde gor matbe sope dirke igin haminyen hanj.

25 Fudinde, bikken denbe sipsip kura doyañ al miñmoñ, gor kura kuñ hite yeñ ma nurde kuñ hitiñ yara kukuwamñeñ hinhan. Gega gayenterbe Sipsip Doyañ Altin̄ hitte mulgañ hitinÿen hanj. Deñ goyen keñkela doyañ dird dird albe yeñ gogo po.

3

Ire uñya igin heñ heñ mata

1 Be, Yesu Kristu beleñ mata tiyyiñ gwahade po, deñ bere almetiñ miñyanbe almetiñ yagot yufukde po hinayiñ. Gogab bere kura un̄ goyen Al Kurunÿen mere ma nurtiñ goreb bere gote mata igin go keneñbe Al Kurun̄ hitte wayyen.

2 Deñ bere beleñ mata wukkek teñ palap yirtek mata po teñ hinayiñbe almetiñ yagob matatiñ go yeneñbe Al Kurun̄ hitte wanayiñ.

3 Deñ goyen ultiñ umña siñare niñ teñ hinayiñ gore ma bulakñeñ diryeñ. Tonan̄tiñ umña yirde kalyayya kalyuyya damum hende wor po gore umña teñ amil manaq damum hende wor po hor yirde hinayiñ gore epte ma bulakñeñ dirnayiñ.

4 Gwahade yarab bulak matatiñbe bitiñ bana mat forok yiyyen. Gobe bitiñ kamke bekkeñde mere teñ, balminj heñ heñ mata go goyen. Mata gwahade gobe hubu ma henayinj, irde Al Kurunj beleñ det kuruñ wor po yeñ yeneñ hiyen.

5 Bikkenj bere kura Al Kurunj diliñde wukkek hinhan berebe Al Kurunj beleñ iginj iginj yirtek goke doyañ henya Al Kurunj diliñde mata iginj hoyanj yeneñmiñ iginj muñ goyen teñ hinhan. Bere buda gobe uñ yagot yufukde po heñ meremiñ gama irde hinhan.

6 Bere gobe Abraham berem Sara mata teñ hinhan gwahade teñ hinhan. Sarabe uñ Abrahamyen mere gama irde uñ goyen doyañ alne inenj hinhan. Ningeb deñ beleñ mata huwak po teñ kanduk keneñ keneñ niñ kafura ma heñ hinayinjbe deñbe Sara wirij yago heñ hinayinj.

7 Be, deñ al bertinj yañ wor gwahade goyen po, bertinj yagoya heñ heñ belñeñ iginjbe gogo yeñ nurdeya ga hinayinj. Irde bertinj yagobe tareñ wor po moñ yeñ nurdeya ga doyañ yirde hinayinj. Al Kurunjbe deñ alya bertinjya tumnjanj buniñeñ dirde iginj iginj dirde yenya hugineñ heñ heñ goyen damum moñ dulinj duntek hañ geb, bertinj yago palap yirde hinayinj. Mongo bertinj yagoya iginj ma hinayinjbe Al Kurunjya mere teñ teñ matatiñ goyen pet teñ duneñ hiyenj.

Al hoyanj iginj iginj yirde hinayinj

8 Be, mere dirhem kuruñ gate miñbe gahade: deñbe dindikeñ uliñ awalikde hinayinj, kadom buniñeñ gird teñ hinayinj. Irde deñ hañ bana goyen kamay itinjyat mata teñ kadom amanjenj

nurd gunen teñ hinayin. Irde kadom igin igin gird teñbe neñ harhet harhet mata ma teñ hinayin.

⁹ Irde al kura buluñ dirke goyen wol heñ buluñ yird yird niñ ma nurde hinayin. Nanyañ dirke wolmiñen nanyañ ma yirde hinayin. Gwaha titteñbe Al Kurunyen tareñde guram yirde sanjñ yirde hinayin. Deñbe Al Kuruñ beleñ gwaha teñ hinayin yen hoy diryin geb, gwaha teñ hinayin. Gogab kame Al Kuruñ beleñ guram dirde tareñ diryen.

¹⁰ Goke teñbe Al Kurunyen asanđe gahade katin hi:

“Al kura keperd keperdne igin hewoñ, irde heñ heñ nalune wor igin ala po himewoñ yen nurde hi kenem mere buluñ ma teñ hiyen.

Irde usi mere ma teñ hiyen.

¹¹ Yenþe mata buluñ yubul teñbe mata igin po teñ hiyen.

Irde biñ kamke al hoyanya awalikde heñ heñ belheñ niñ nañkenen mata goyen teñ teñ niñ kurut wor po yen hiyen.

¹² Gobe Doyañ Al Kuruñ beleñ al huwak po doyañ yirde hiyen,

irde gusuñanmiñ palña irde wol heñ hiyen geb, gago dineñ hime.

Gega Doyañ Al Kurunþe mata buluñ teñ hañ mar goyen asogo yirde hiyen,” yitiñ hi. *Tikiñ 34:12-16*

¹³ Be, deñ beleñ mata igin teñ teñ niñ kurut yen hinayinþe ganuñ al beleñ buluñ diryen? Hubu wor po!

14 Goyenbe den beleñ mata huwak teñ hike al kura beleñ buluñ dirnayin gobe Al Kuruñ beleñ guram dirde tareñ dird dird niñgeb, gogo forok yihi yen nurde hinayin. Niñgeb al beleñ buluñ dird dird niñ kafura ma heñ hinayin, irde kandukneñ ma nurde hinayin.

15 Irde bitiñde mat wor po Yesu Kristube Doyan Al Kuruñ yen palap irde hinayin. Irde kame Al Kuruñ beleñ igin diryen goke den beleñ doyan heñ hanjen goyen goke al beleñ daniñ gwaha teñ han dinen gusuñan dirkeb miñ momoñ yird yird niñ hugineñ gitik teñ ga hinayin. Irde wol heñ momoñ yirde henjabe bekkeñde igin mat mere yirde palap dirtek mata mat mere yirde hinayin.

16 Irde Al Kuruñ diliñde bitiñ wukkek wor po irde hinayin. Gogab Yesu Kristuya heñ meten igin teñ hinayin goke buluñ mat tagal dunen hinayin mar beleñ matatiñ yeneñbe mere buluñ mat dirde hinayin goke memya henayin.

17 Niñgeb mata igin teñ kanduk yeneñ hinayin gobe Al Kuruñyen dufay kenem igin. Gega mata buluñ teñ gote kanduk bana hinayin gobe igin moñ.

18 Gobe Yesu Kristu wor mata buluñniniñ ge teñ wawun uñkurenđe po kamyin geb gago dinen hime. Yen al huwak beleñ ner al huwak moñ gayen gake teñ kamyin gobe den goyen Al Kuruñ hitte duken yenjbe gogo kamyin. Yenjbe mayke kamyin gega, tonenjbe ma kamyin.

19 Irdeb al kamtiñ toneñ koya bana hanjen gasuñde gor kuñ Al Kuruñyen mere tagalyin.

20 Al kamtiñ toneñ koya bana han gobe bikken wor po Noa hinhin goyenter hinhan mar gote

tonej. Mel gobe mata buluŋ yubul teŋ teŋ ge Al Kuruŋ beleŋ ulyanđe po doyaŋ henja piŋen ma nurde hinhan. Noa beleŋ hakwa kuruŋ irde hikeya doyaŋ heŋ hinhan gega, mel gobe meremiŋ gama ma irde hinhan. Niŋgeb hakwa go pasi irkeb megen ga fe ala kuruŋ heke al tumiŋen kamamiŋ. Goyenbe fe go hende hakwa bana hinhan albe 8 go muŋ po gab ma kamamiŋ.

21 Be, fe ala hiriŋ gobe gayenter fe baptais teŋ hanjen gote tuŋaŋen. Niŋgeb fe baptais taminđe gor matbe dumulgaŋ tiyyinjen hanj. Baptais taminj gobe dulin ultin sope ird ird niŋ ma taminj. Go taminj gobe Al Kuruŋ diliŋde bininiŋde wukkek po hitek yen Al Kuruŋ hitte biŋa tiyaminbe gogo. Niŋgeb bitiŋde wukkek po hinayinj yenbe gogo Al Kuruŋ beleŋ Yesu Kristu kamyinđe mat isaŋ hiriŋ.

22 Yesu Kristu gobe kamyinđe mat huwarde Al Kurunyen gasunđe hurkuriŋ. Irde al deŋem yan wor po heŋ Al Kuruŋ haninj yase beleŋ mat hi. Irkeb Al Kurunyen miyonja det banare niŋja kawan niŋja sanŋiŋ miňjanj kurayen kurayen goyen yende yufukde po hanj.

4

Mata buluŋbe yubul po titek

1 Niŋgeb Yesu Kristu beleŋ uliŋ misinj kateŋ kanduk kinyiŋ gwahade po, deŋ mananj tareŋ po heŋ matamiŋ gama irtek dufay goyen kerde hinayinj. Gobe al kura uliŋ misinj katyenbe mata buluŋ titek dufay ma forok yiyyen geb gago dinen hime.

² Niŋgeb gayenter mat megen gar heŋyabe Al Kurunyen dufay po gama irde hinayin. Megen niŋ dufay buluŋ gama ma irde hinayin.

³ Denjbe bikkeŋ Al Kuruŋ ma nurd uneŋ hitiŋ mar belen teŋ hanjen mata goyen ulyanđe po teŋ hinhan. Denjbe mata gahade teŋ hinhan: leplep mata, ultinđe hapek yaŋ nurtek mata, kukuwa fe nen nen niŋ gabu heŋ heŋ mata, irde bana gon fe nene kukuwa heŋ mata buluŋ mali mali teŋ teŋ mata, irde uŋgura dolon yird yird mata mormok goyen teŋ hinhan.

⁴ Gega gayenterbe mel gore teŋ hanj mata goyen gama ma irde hike denejbe hurkuŋkat teŋ kukuwamŋen nurde hanjen. Irdeb goke igin ma nurde ultinđe mere buluŋ kurayen kurayen dirde hanjen.

⁵ Goyenpoga kame mel gobe al diliŋ gergeren hitinya kamtiňya gote matamin iginja buluŋya yinyen al Al Kuruŋ diliŋde huwarde gwaha gwaha teŋ hityen yeŋ tagalnayin.

⁶ Goke teŋbe Yesu niŋ yitiŋ mere igin gobe al kamtiŋ goyen kamdem moŋde momoŋ yirke nuramiŋ. Gogab mata buluŋ bikkeŋ titiŋ goke teŋ ulinđebe kamnayin gega, Al Kurunje hi gwahade goyen po toneŋbe yeŋya hugiŋen hinayin.

*Holi Spirityen tareŋ forok yeŋ yeŋ matabe
kenjkelə terŋ hinayin*

⁷ Be, det kuruŋ gayen hubu heŋ heŋ nalube binde heŋ hi. Niŋgeb kenjkelə dufay heŋbe ultinđe po aman hetek dufay goyen fole irde hinayin. Gogab igin Al Kuruŋ mere irde hinayin.

8 Irde mata teñ hinayıñ kurun̄ gote folek wor pobe kadtıñ ge amanęñ nurd nurd mata gogo geb, mata goyen teñ hinayıñ. Kadtiñ ge amanęñ nurd yuneñ hinayıñbe Al Kurun̄ beleñ mata buluñtiñ budam goyen igin̄ halde dunyeñ.

9 Irde al deñ hitte wanayıñ mar goke bulunęñ ma nurde yunenęñbe gargar yirde hinayıñ.

10 Irde al hoyan̄ farañ yurd yurd nin̄ teñ Holi Spirityen sanjiñ kawan forok yen̄ yen̄ mata Al Kurun̄ beleñ muruñgem moñ dulin̄ duntiñ goyen keñkela tanarde meteñ teñ hinayıñ. Irdeb Al Kurun̄ beleñ buniñeñ dirde igin̄ igin̄ dirde Holi Spirityen tareñ forok yen̄ yen̄ mata kurayen kurayen goyen bitiñde mat fudinde wor po yanarde keñkela meteñ teñ hinayıñ.

11 Niñgeb al kura saba tagal tagal tareñ titiñ kenem al gobe Al Kuruñyen mere keñkela po tagalde hiyeñ. Irde al kura al hoyan̄ farañ yurd yurd sanjiñ titiñ kenem al gobe Al Kurun̄ beleñ unyen̄ tareñ gore po farañ yurde hiyeñ. Gogab mata teñ hinayıñ kurun̄ gobe Yesu Kristu hitte mat Al Kurun̄ deñem turjuñ yañ hiyyeñ. Fudinde, yen̄ po ga hugineñ deñem turjuñ yañ hiyyeñ, irde tareñmiñbe gwahader hiyeñ. Fudinde wor po.

Yesuyen alya bereya hejbe kanduk bana hinayıñ

12 Be, kadne yago, deñ hitte kanduk kurun̄ forok yeke ultıñ misiñ kateñ hañ goyen goke hurkuñkat ma tinayıñ. “Kanduk gabe neñ hitte forok yetek moñ goyen forok yen̄ hañ,” yen̄ goke kukuwamňeñ ma nurde hinayıñ.

13 Gwaha titnejbe Yesu Kristu beleñ kanduk kinyinj goyen neñ wor keneñ hite yenj nurdeb goke amanj heñ hinayinj. Gogab sañijminj turñuj yanj wor po goyen kawan forok yiyyen natureb denj wor amaneñ wor po nurnayinj.

14 Yesu Kristu nurd unen hanj goke teñ al beleñ nanyanj dirkeb goke amanj heñ hinayinj. Al Kurunyen Holi Spirit tareñminj turñuj yanj wor po gore denj kanduk keneñ hanj mar hitte hi geb, amanj heñ hinayinj.

15 Munañ al gasa yirke kamde, kawe teñ, mata buluñ hoyanj kura teñ, irde al hoyanje meten buluñ yirde gote kanduk yennayinjbe iginj moñ geb, keñkelä heñ ga hinayinj.

16 Goyenpoga Yesu Kristu gama irde heñya kanduk yeneñ hinayinjbe goke memya ma heñ hinayinj. Gwaha titnejbe Yesuyen alya bereya haminj goke teñ Al Kurun turuñ irde hinayinj.

17 Gobe Al Kuruñ beleñ alyen mata gote murungem yuneñ yuneñ goyen dirneñ weñ hitte wa forok irtek nalu hihi geb gago dinenj hime. Niñgeb Al Kuruñ beleñ dirneñ weñde mata gwahade gwahade yineñ gote murungem yunyenjbe Al Kurunyen mere Yesu niñ yitiñ goyen ma gama irde hanj marte matamij gote murungembe dahade yunyenj? Buluñ wor po yunyenj!

18 Niñgeb goke teñbe Al Kurunyen asañde gahade katinj hi:

“Al huwak yineñ hanj mar wor Al Kurunyen bearar goyen fole ird irdbe meteñej.

Munañ Al Kuruñ niñ ma nurde mata buluñ teñ hanj marbe daha wor wor tinayinj? Buluñ

wor po geb," yitiŋ. *Mata Igiŋ 11:31*

¹⁹ Niŋgeb Al Kurunyen dufay gama irde kanduk bana haŋ marbe heŋ heŋmiŋ kuruŋ goyen megeňya naŋkiňya irde det kuruŋ gayen yiryiŋ al Al Kurunyen haniŋde po yerde mata igit po teŋ hinayiŋ. Al Kurunbe biŋa tiyyiŋ goyen po gama irde faraŋ durde hiyen.

5

Al salanjeŋya foŋeŋyat mata

¹ Be, nebe Yesu Kristu uliŋ misiŋ katyiŋ goyen delner kinmiriŋ. Irde kame sopte tareŋmiŋ turŋuŋ yaŋ goya wayyeŋ natureb ne wor saŋiŋmiŋ turŋuŋ yaŋ go bana heŋ. Ne wor deŋ Yesuyen alya bereyat doyaŋ mar parguwak gwahade goyen po geb, Yesuyen alya bereyat doyaŋ mar parguwak gote mata niŋ dineŋ tihim.

² Be, Yesuyen alya bereya Al Kurunyen sipsip deŋ yufuktiŋ bana hanj goyen keŋkela doyaŋ yirde hinayiŋ. Mel goyen doyaŋ marte matare faraŋ yurde hinayiŋ. Gwaha teŋ henyabe piŋeŋ hende ma meteŋ teŋ hinayiŋ. Wilakŋen nurdeya faraŋ yurde hinayiŋ. Go teŋ hinayiŋ gobe Al kuruŋ beleŋ gwaha teŋ hiwon yeŋ nurde hi matabe gogo. Irde meteŋ go teŋ henyabe hora teŋ teŋ niŋ ma nurdeb dulin faraŋ po yurtek yeŋ nurdeya ga meteŋ teŋ hinayiŋ.

³ Irde deŋ yufuktiŋ bana hanj mar goyen megen niŋ doyaŋ mar beleŋ kanduk kuruŋ al yunen hanjen gwahade ma yirde hinayiŋ. Gwaha yirtiŋeŋbe Al Kurunyen sipsip gore deneŋ gama dirtek mata igit po teŋ hinayiŋ.

4 Irkeb kame sipsip doyañ marte kuruñmiñ Yesu Kristu wanje meteñtiñ gote murunjem tareñmiñ turjuñ yañ wor po goyen dunyen. Murunjem gobe go ma hubu hiyyen, gwahader hiyen.

5 Be, gwahade goyen po deñ al foñeñbe al parguwak deñ folek gote mere nurde hinayin. Irde deñ tumjañ neñ nurhet nurhet mata ma teñ kadom palap girde teñ hinayin. Gokeb Al Kuruñyen asanđe gahade katiñ hi:

“Al Kuruñbe al kura yinjeñ ge turuñ turuñ teñ hanj mar goyen asogo yirde hiyen.

Gega gwaha ma teñ hanj marbe bunijeñ yirde igin igin yirde hiyen,” yitin. *Mata Igin 3:34*

6 Niñgeb Al Kuruñ beleñ tareñmiñde doyañ dirde hikeya neñ nurhet nurhet ma teñ hinayin. Mata gwahade ma teñ hinayibe kame nalu kura forok yekeb denjiñ isan̄ hiyyen.

7 Irde yenjeñ beleñ det yiseñ nen nen niñ nañkeneñ kuñ hiyen gwahade goyen po, asogotin̄ Satan beleñ buluñ dird dird beleñ niñ hugiñeñ nañkeneñ hiyen. Niñgeb ultiñde po aman̄ hetek mata teñ teñ dufay fole irdeb keñkelä heñ hinayin.

8 Be, laion beleñ det yiseñ nen nen niñ nañkeneñ kuñ hiyen gwahade goyen po, asogotin̄ Satan beleñ buluñ dird dird beleñ niñ hugiñeñ nañkeneñ hiyen. Niñgeb ultiñde po aman̄ hetek mata teñ teñ dufay fole irdeb keñkelä heñ hinayin.

9 Kadtiñ hoyan̄ Yesuyen alya bereya megen gar hike kwa kuruñ goyen wor kanduk deñ yenen hanjen̄ gwahade goyen bana po hanj geb, Yesu niñ dufaytiñ sanj̄ irtiñ go hende sanj̄ po huwarde Uñgura Satan goyen asogo irde takira teñ hinayin.

10 Irkeb deñ goyen buniŋen wor po dirde iginj iginj dirde hiyen al Al Kurun yinjen kanduk bana mat dade sope dirde tareŋ dirkeb sanjŋ henayin. Al Kurunbe Yesu Kristu niŋ teŋbe tareŋmiŋ turŋun yan gwahader hitiŋ bana goŋ hinayin yen hoy diryiŋ. Goyenbe aran ma dade sanjŋ diryen. Den goyen kanduk bana muŋ kura hike gab gwaha diryen.

11 Niŋgeb tareŋminbe hugiŋen hugiŋen hiwon yen nurde hime. Fudinde wor po.

Mere funaj

12 Be, Sailas beleŋ faraŋ nurke asaŋ dolfon muŋ po gago kayhem. Yeŋbe kolne yara wor po, biŋde mat fudinde Al Kurun niŋ meteŋ teŋ hiyen. Be, asaŋ ga kayhem gabe tareŋ dire yen gago kayhem. Irde asaŋ kaŋ hime gabe Al Kurun beleŋ fudinde buniŋen dirde iginj iginj dirde hi geb, goyen bebak dire yeŋbe gago kaŋ hime. Niŋgeb mere dirhem gayen hende sanjŋ po huwarde hinayin.

13 Be, Yesuyen alya bereya Babilon* taunde gar haŋ mar beleŋ deñ ge dufay heŋ haŋ goyen momoŋ yirayin ninkeb gago momoŋ dirde hime. Al Kurun beleŋ deñ basiŋa diryiŋ gwahade po, mel gayen wor basiŋa yiryiŋ. Be, Al Kurun diliŋde urne hitiŋ al, Mak wor deñ ge dufay heŋ hi geb, gago momoŋ dirde hime.

14 Be, deñ haŋ bana goyen dindiken uliŋ kadom gargar gird teŋ hinayin. Go mata gobe Al Kurun diliŋde wukkeŋ wor po.

* **5:13:** Babilon taun gobe Rom taun niŋ yitiŋ.

Be, den Yesu Kristuya haŋ marbe tumŋaŋ bitiŋ
kamke igin po hiwoŋ yen nurde hime. Gogo po.

**Al Kurunyen Mere Igin
The New Testament in the Gwahatike Language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tok ples Gwahatike long
Nuigini**

copyright © 2000 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Gwahatike

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

 You include the above copyright and source information.

 You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-08-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Mar 2025 from source files dated 31 Aug 2023

dbba218f-41f3-5f08-b0b6-2a7c919093ab